

President del Consell Català del Moviment Europeu

Joaquim Llimona

Reptes de la Unió, avui

Europa és un projecte que ha estat capaç de generar i d'oferir als seus membres un marc molt sòlid de convivència pacífica, estabilitat democràtica, progrés i creixement econòmic, cohesió i equilibri social i territorial, etc. Tanmateix, es tracta d'un projecte que determinats líders polítics van posar en marxa en un context i a partir d'una experiència i d'unes circumstàncies històriques molt específiques. Cinquanta anys després del seu naixement i havent estat objecte de múltiples processos d'ampliació i de canvis institucionals, la UE d'avui afronta un conjunt important de reptes econòmics, socials, institucionals, polítics, culturals, de legitimitat envers la ciutadania o de seguretat, que estan determinats en molt bona part per les transformacions globals i pel canvi o el desplaçament dels principals centres geoestratègics que marquen el pas de les relacions internacionals. L'autor d'aquest article analitza i posa damunt la taula la naturalesa d'alguns d'aquests reptes i examina els punts forts i els punts febles actuals de la UE per fer-hi front.

Som a l'any 2008, i les mutacions s'acceleren, i sovint ens agafen per sorpresa, sense els instruments adequats per reaccionar. Processos a penes endevinats fa pocs anys avui se'ns imposen com a realitats quotidianes. Prenent com a referència el significat de l'acrònim que dona nom a aquesta revista –els Valors, les Idees i les Actituds–, o hi ha poca o superficial reflexió, o la que es produeix tendeix a constatar que aquests vectors d'una societat en alça passen avui per una certa crisi a Europa.

El nostre continent, que durant centúries s'ha acostumat a ser i actuar com el centre del món, ha perdut l'hegemonia, primer per l'emergència i consolidació dels Estats Units, i ben recentment per l'extraordinària puixança d'Àsia. No obstant això, ens ofereix un model únic d'equilibri en tres pilars: l'estabilitat democràtica i el respecte dels drets i la dignitat de l'individu; la cohesió social, i el desenvolupament econòmic. A això hem d'afegir la capacitat de promoure nous moviments i sensibilitats: la cooperació al desenvolupament, el medi ambient o el canvi climàtic.

Simplificant les coses podem dir que dues visions contemplen amb conclusions contraposades la capacitat de mantenir la centralitat en els anys i processos, fins a cert punt revolucions, a venir. La del brillant polític britànic Mark Leonard, explicitada en el títol del seu llibre *Per què Europa liderarà el segle XXI*, on situa el nostre èxit en la cultura del diàleg i del compromís (ben apresada després d'una història plena d'imposicions i intoleràncies). Enfront de la dels neoconservadors nord-americans, i en particular de Kagan, que acusen Europa de covardia, de no assumir fins a les darreres conseqüències (militars) la defensa coherent dels seus ideals i interessos.

La Unió Europea, de fet com qualsevol estat o estructura política, és un marc que serveix per tirar endavant un projecte, i poder afrontar amb garanties un conjunt de reptes. La pregunta clau és si és l'instrument adequat per mantenir els nostres actius i «fomentar la pau, la seguretat i el progrés a Europa i al món», com estableix el preàmbul del Tractat de la Unió Europea. Per aportar algunes pistes que orientin la resposta, analitzo a continuació el camí recorregut fins als nostres dies, identifico els reptes i les respostes que se'ls està donant, i finalment m'atreveixo a aportar algunes idees més personals sobre el model de futur, més enllà del curt i fins i tot mitjà termini.

De París (i Roma) a la fallida constitució: mig segle d'èxits, i algun desen-cert¹

Fer balanç del procés ens obliga a aturar-nos en el moment del naixement de les Comunitats Europees. En perspectiva històrica el podem caracteritzar com un moment constitutiu, és a dir, com un moment en el qual a partir de la coincidència d'un conjunt de reptes, la política, entesa aquí com el

conjunt de capacitats de decidir democràtiques del nostre continent, hi dóna en el moment adient una resposta innovadora i, com es veurà, adequada.

Quines són aquestes circumstàncies?

- Una Europa físicament arruïnada i moralment destruïda després de la Segona Guerra Mundial. Necessitat d'una reconstrucció econòmica, i de fer-la a partir de les pròpies capacitats, més enllà dels ajuts externs. Alhora, necessitat d'una regeneració política i moral, després dels horrors de la guerra: Europa baixa al darrer dels inferns amb la *shoah* i el nazisme. La regeneració exigeix la reconciliació i el tancament de ferides i odis seculars.

- Un context internacional en mutació i que té Europa com a escenari d'enfrontament: un món bipolar i enfrontat en una guerra freda. Una part del continent queda exclosa del progrés polític i econòmic i sostreta de la llibertat. Per tant, en els països democràtics l'estabilitat política pren la rellevància de tot valor preuat amenaçat.

Sense una reacció endògena, els estats democràtics de l'Europa occidental estan condemnats a viure entre «l'amenaça de la Unió Soviètica i la caritat dels Estats Units». Existeixen, a més, els liderats necessaris per fer avançar aquesta idea. Des la proposta inicial que va llançar Winston Churchill a Zuric l'any 1946 de crear uns Estats Units d'Europa, fins al paper més concret d'Adenauer, De Gasperi, Monet, Schuman o Spaak. El discurs de Schuman del 9 de maig de 1950 sintetitza tot el projecte, i té avui plena vigència: un projecte pragmàtic pel que fa al mètode, però il·limitat pel que fa a l'ambició.

A partir d'aquest origen, la Unió Europea, en primer lloc, ha permès construir un projecte amb determinats principis i mètodes. La història del nostre continent ve marcada pels enfrontaments i els reiterats intents d'imposar un model hegemònic. La Unió és radicalment una altra cosa. És una construcció basada en la lliure participació dels seus integrants i a compartir responsabilitats i projecte, cedint una part de la sobirania dels estats a un ens supranacional. Una construcció que es basa en la democràcia, l'estat de dret i en el respecte i promoció dels drets i llibertats fonamen-

tals. Sens dubte, la Unió ha definit en positiu el nostre destí després de la Segona Guerra Mundial.

Com a model s'ha imposat sobre la resta. En els anys cinquanta, la firma dels tractats de París i Roma coincideix amb altres dos projectes de «vertebrar» Europa: el soviètic, totalitari i que s'imposa per la força (la invasió d'Hongria l'any 1956, per citar una data ben propera a la de la signatura dels Tractats de Roma); i l'impulsat per la Gran Bretanya (l'EFTA), que es limita a l'objectiu de crear una zona de lliure canvi a Europa i, per tant, acota el procés a la cooperació econòmica. Què ha passat cinquanta anys més tard? S'ha imposat el model comunitari. La Unió Soviètica ha desaparegut i els països sota la seva dominació avui són, en la majoria, membres de la Unió. L'EFTA és residual: Noruega, Islàndia, Liechtenstein i Suïssa. Per la seva banda, la Unió ha passat dels sis socis fundadors a vint-i-set membres actuals, i amb un seguit d'estats esperant una futura adhesió.

El nostre continent ha perdut l'hegemonia davant la consolidació dels Estats Units i per la puixança d'Àsia

En el terreny de la política, la realitat presenta dues cares diferenciades. D'una banda, les comunitats han garantit el període més llarg de pau a Europa des de la creació dels estats nació. No cal dir que per als seus membres, però fins i tot més enllà de les seves fronteres han actuat com un factor de primer ordre d'impuls i expansió de la democràcia, de l'estat de dret i de la defensa i promoció dels drets i llibertats fonamentals. Les comunitats han influït en els esdeveniments del nostre continent: en la transformació de les dictadures del sud d'Europa (Espanya, Portugal i Grècia), en règims democràtics i, molt més recentment, en els països de l'Europa central i de l'est.

Però Europa no ha estat capaç de concretar el seu pes polític unitari, i encara menys el militar, més que de manera molt esporàdica. En aquest terreny han pesat més els interessos i les visions unilaterals dels estats que la cerca de posicions comunes i la definició i execució d'accions conjuntes. Tot i que matisada, la caracterització de la Unió Europea com un «gegant econòmic i un nan polític» continua encara sent certa.

La integració econòmica ha produït una transformació de la realitat formidable. Europa és avui un mercat unificat, el més perfecte i desenvolupat arreu del món, i això dóna l'espai a les empreses per assolir la dimensió adequada, garantint-ne la competitivitat en el món global. A més, s'ha

dotat d'una moneda única compartida ja per quinze estats i ha construït polítiques comunes en una sèrie d'àmbits, que han contribuït a equilibrar el territori i a garantir una bona cohesió. La nostra vida quotidiana com a ciutadans i consumidors, com a operadors econòmics, està directament influida per la Unió Europea. En tot cas hi ha una realitat: el grau d'integració econòmica ha assolit una maduresa suficient com perquè el procés tingui una força motriu pròpia. En definitiva, la integració econòmica europea no depèn només –ni tant sols principalment– dels estats, sinó del mateix mercat. I el mercat, les empreses, vol més Europa.

Els reptes actuals: segueix sent la Unió la resposta adequada?

Al costat del que són reptes del procés d'integració europea (les ampliacions, les crisis institucionals, l'allunyament de la ciutadania), sobre les societats europees en planegen d'altres d'econòmics, polítics, socials, culturals, de seguretat que compartim amb altres regions. Quan ens preguntem si la Unió segueix sent la resposta adequada, ho fem també amb referència a aquest segon tipus de reptes.

Amb caràcter previ a la seva enumeració és bo proposar, d'acord amb la metodologia DAFO (debilitats, amenaces, fortaleces i oportunitats), una radiografia esquemàtica del nostre continent.

<p>DEBILITATS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Despesa en R + D + i • Envel·liment de la població (fins i tot creixements negatius en alguns països) • Manca de cohesió territorial • Pes creixent de l'intergovernamentalisme • PESK feble • Allunyament de la ciutadania • Dependència energètica 	<p>FORTALESES</p> <ul style="list-style-type: none"> • El mercat interior: primera potència comercial del món • Euro • Estabilitat política: pau garantida • Democràcia, drets humans i tolerància • Les polítiques comunes • Força motriu pròpia del procés d'integració • La cohesió social: el model social europeu • Diversitat i riquesa cultural i social
<p>AMENACES</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terrorisme global • Immigració il·legal • Conflictes internacionals: fronteres d'Europa • Pobresa al món • Canvi climàtic • Energia 	<p>OPORTUNITATS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Parlar des d'una sola veu: pes polític internacional • Un model més ètic de globalització • Iniciatives comunes

A partir d'aquest conjunt de factors que en positiu o en negatiu situen la realitat d'Europa avui, podem identificar els nostres reptes. Em sembla clau determinar la capacitat de donar-hi resposta que té la Unió Europea, perquè en definitiva la resposta és el que permet inclinar la balança cap al terreny de les fortaleeses-oportunitats. Fins ara hem vist com les comunitats, i més recentment la Unió, han afrontat, malgrat alguns desencerts, els reptes amb èxit. Com dèiem en iniciar aquesta reflexió, en un moment de canvis radicals, d'incerteses, de manca de lideratge i de sensació de desorientació, la pregunta adquireix plena actualitat.

Dit en altres paraules no ens trobem en un moment qualsevol de la nostra història, sinó en un punt d'una especial complexitat. Pel que fa a la Unió Europea estem sortint d'una crisi institucional (el fracàs de la Constitució) d'un abast amb molts pocs precedents, i començant a digerir una ampliació que ha multiplicat gairebé per dos el nombre d'estats però que ha aportat relativament poca població i menys riquesa. Tot això enmig d'una certa indiferència ciutadana² i en un context internacional on apareixen nous conflictes «globals», que troben la seva manifestació més sagnant en el terrorisme dit islàmic.

Per aquesta resposta existeix una condició d'eficàcia essencial, que es concreta en el principi de subsidiarietat. La Unió ha d'actuar des del respecte d'altres marcs polítics, incidint únicament en els terrenys on el nivell òptim d'eficàcia s'obté a escala europea. I això vol dir racionalitzar determinades polítiques i promoure un model fonamentat en el respecte de les identitats i en la diversitat. Subsidiarietat no entesa, com alguns pretenen, com menys Europa, sinó una Unió més concentrada en les seves potencialitats reals, i que per tant també actuï en nous àmbits que exigeixen respostes unitàries i en els quals dominen avui els plantejaments unilaterals i els interessos dels estats individualment considerats.

Tornant als factors que hem considerat, em sembla rellevant destacar els següents reptes:

- Culminar les reformes institucionals. Durant trenta anys, els tractats fundacionals es van mantenir sense modificacions generals. Amb el precedent de l'Acta Única de 1987, des del primer Tractat de la Unió de 1992 (el Tractat de Maastricht) es va iniciar una dinàmica de reformes inacabades, cada una

de les quals portava, explícit o implícit, el compromís d'una nova reforma: les *nines russes*. Amb el tractat constitucional –i derogatori– d'octubre del 2004, sense ser un punt final, es posava fi per uns anys a aquest procés: es fixaven les bases per una Unió amb més competències, amb institucions i processos decisionals adaptats al nou mapa europeu i amb un pes internacional consolidat, i s'introduïen elements constitucionals –començant pel nom del tractat– que, sense abandonar el terreny internacional, acostaven el projecte cap a una realitat federal. La interrupció del procés de ratificació i el subsegüent decaïment del tractat van obrir una crisi institucional, la qual s'ha tancat amb el recent Tractat de Lisboa. Un text de reforma, no derogatori, que manté la substància de les modificacions de la Constitució, però que lleva tot signe de «constitucionalitat».

En tot cas no tanca el procés de transformació de la Unió, malgrat els indubtables avenços que incorpora. Probablement tampoc ho feia el tractat constitucional. Així doncs, la reforma en profunditat de la Unió segueix encara en el terreny dels reptes. Més endavant m'hi referiré de nou.

-L'ampliació, pensant molt bàsicament en Turquia, sovint s'assenyala com el gran repte de la Unió. En canvi, a la meua manera de veure l'ampliació ha estat el gran repte en els darrers anys del segle passat i els primers de l'actual, per acollir els estats del centre i de l'est. Avui és un procés molt culminat, amb algunes peces del puzle per encaixar. Les tensions relatives al funcionament institucional per l'entrada de deu més dos estats ja s'han produït i més o menys gestionat.

Turquia és un repte a mitjà termini, que ens situa en part en l'estratègia que ha de marcar la Unió en les seves relacions de veïnatge. Incorporar Turquia a la UE serà un factor que estabilitzarà el Mediterrani, que a més a més donarà força als sectors moderats de l'islam i demostrarà que es pot ser un país d'arrel islàmica integrant-se a la UE, sempre que es mantinguin una sèrie de principis. Però Turquia és un cas únic, i els límits objectius d'Europa vénen marcats per la geografia, així que, des d'aquesta òptica, el somni avui de De Gaulle d'una Europa que s'estengués des dels Urals fins a l'Atlàntic és pràcticament una realitat.

Avui ha de guanyar protagonisme el relleuament de la política de veïnatge, per estabilitzar les fronteres exteriors est i sud de la Unió: Ucraïna,

Europa no ha estat capaç de concretar el seu pes polític i encara menys el militar

Bielorússia i Rússia, i la Mediterrània sud, des del Marroc fins al Líban. Parlem de regions d'importància estratègica vital per al control dels fluxos migratoris i del terrorisme i per a l'aprovisionament energètic. Regions que hem de fer créixer també pel nostre propi interès, superant la situació actual de països conflictius, inestables, amb dèficits democràtics i amb uns mercats molt per sota del seu potencial.

- La ciutadania s'allunya de la construcció europea. És significatiu que l'any 1979, en les primeres eleccions al Parlament Europeu, votés més del 63% del cens, i en les darreres del 2004, un 40%, amb taxes encara més baixes entre els joves i en els nous estats membres. Culminar el procés europeu exigeix generar una consciència i un sentiment de pertinença, perfectament acumulable amb identitats més properes. Altrament, la Unió es consolidarà definitivament en el món, i només en el món, de les organitzacions internacionals.

Els ciutadans han de tornar a creure en el projecte i això es produirà si a la Unió, entre altres coses, se li permet ocupar-se, sense tantes interferències dels estats, també dels temes que realment preocupen i sobre els quals hi ha la consciència que cal una resposta conjunta: la immigració, l'energia o el canvi climàtic, per posar tres exemples de la més gran actualitat. Cada un d'ells, per si sol, constitueix un repte per a la Unió. Tots ells, juntament amb altres terrenys, formen la clau de l'èxit del projecte i en reforcen la imatge.

Per mi no hi ha tant un problema de proximitat o transparència –el mecanisme de participació directa, és a dir, el Parlament Europeu, és poc utilitzat– com de percepció de la utilitat d'allò que fa la Unió. I aquí calen, com dèiem, noves actuacions i una realitat menys filtrada pels estats. També hi ha una altra qüestió: moltes vegades critiquem la UE i ho fem confontent el tot amb les parts. Sovint diem que Europa no fa coses en política exterior, no fa coses quant a seguretat, llibertat i justícia, quan en realitat el que passa és que els estats no li ho deixen fer.

- La Unió ha aconseguit crear un mercat amb la dimensió suficient per competir en el món global, i dotar-lo, per a aquells que s'hi han volgut adherir, d'una moneda única. No obstant això, les nostres economies presenten febleses en els terrenys claus per la competitivitat –atenent una certa

nova distribució de «tasques» en l'economia global- com són la recerca i desenvolupament tecnològic i innovació.

El camí a seguir ve marcat, des del mateix any 2000, per l'estratègia de Lisboa: avançar cap a una economia basada en el coneixement, reforçant les polítiques educatives i incrementant el pes de la recerca en el PIB. El cert és que Europa no s'ha posat de manera suficient en el camí marcat per l'estratègia de Lisboa, però el setè Programa marc de recerca, amb una dotació de més de 50.000 milions d'euros per al període 2007-2013, és una passa en la bona direcció. En els anys a venir, de la conjunció dels actors públics i privats europeus han de sortir l'esforç i els recursos suficients per posicionar la nostra economia d'una manera sòlida en el nou escenari definit per la globalització i la revolució tecnològica.

El grau d'integració econòmica ha assolit una maduresa suficient com perquè el procés tingui una força motriu pròpia

- Un dels vectors de les darreres reformes, reforçar el pes i la imatge de la Unió al món, constitueix un altre repte essencial. En l'anàlisi DAFO, la majoria d'amenaques són globals, i exigeixen respostes de conjunt, també en el terreny més estrictament de la política. Per tant, parlar d'una sola veu, desenvolupar una PESC que s'imposi als plantejaments unilaterals dels estats, apareix com un objectiu central, també pel bon funcionament de les polítiques i del mercat intern. No ens podem permetre repetir una dècada com l'última que hem viscut, en què no hi ha hagut capacitat per donar una resposta conjunta al conflicte dels Balcans o en què la guerra d'Iraq ha generat una crisi de relació no només amb els Estats Units, sinó també entre països europeus.

Tot i que no són estrictament temes de PESC, la definitiva estabilització de la regió dels Balcans i la gestió de la independència de Kosovo només poden aconseguir-se a partir d'una vertadera acció comuna, clamorosament absent en aquest terreny. També és clau aprofundir en el partenariat transatlàntic, en la concertació amb els EUA: en les negociacions al si de l'OMC, un aliat culturalment molt proper en moltes qüestions i un soci essencial en el desenvolupament d'una estructura militar pròpia de la UE. Sigui qui sigui el guanyador de les eleccions, es produirà un canvi en la política exterior nord-americana que facilitarà aquest apropament.

Una Europa absent de l'escena internacional ens tendeix a debilitar i a més condueix a l'unilateralisme en la resolució dels conflictes. És bo recordar que la Unió, les comunitats fa cinquanta anys, neix amb el compromís de la més lleial col·laboració amb Nacions Unides. Ara bé, aquest és precisament un dels terrenys on avançar és més complex, perquè afecta el cor de la sobirania dels estats. Les resistències seran molt més importants que en els altres terrenys. De fet, el Tractat de Lisboa, malgrat els avenços en aquest àmbit, no ha aconseguit sostreure la PESC de la cooperació intergovernamental.

- En aquesta enumeració forçosament incompleta dels reptes, situaria aprofitar les potencialitats del marc que ofereix la Unió Europea per treballar en comú. En certa manera, els tractats, les institucions, el dret europeu, són una base que genera un conjunt d'oportunitats per a les empreses i els ciutadans. Del que es tracta és de motivar fins aconseguir que s'actui incorporant la dinàmica i el raonament europeu en la lògica de moltes decisions. En el terreny de l'activitat econòmica, multiplicar les empreses europees, resultat de les fusions entre grups de diferents països, aprofitant totes les potencialitats del mercat interior.

Un bon exemple és el consorci europeu Airbus. No és un projecte de la Unió Europea, però és una iniciativa que només és possible en el marc de la Unió, i que en tot cas ha posicionat la indústria aeronàutica civil del nostre continent en una situació d'igualtat amb el gegant nord-americà Boeing. L'exemple és transposable a d'altres iniciatives, comptin o no amb la col·laboració de les institucions europees. Aquí Europa té un gran repte, i ha de reaccionar-hi amb més rapidesa, evitant situacions com les del projecte Galileu, el conegut com a *GPS europeu*.

A mitjà termini: el model

El projecte de Schuman, dels pares fundadors, barrejava el pragmatisme en el mètode i la més àmplia ambició en els objectius. Llegint a fons la declaració del 9 de maig de 1950,³ en primer lloc ens sorprèn per la seva actualitat, però sobretot conté les bases per un projecte que té com a punt final la creació d'una estructura federal que agrupi els estats europeus.

Per traçar un símil, aquest procés el podem equiparar amb una ascensió alpina, amb un pendent que cada vegada es va accentuant més i que

finalment ens situa en la quasi verticalitat. Els darrers metres són molt més curts, però complexos. En quin punt de l'ascensió està la Unió? Jo el situaria davant del tram final, el que presenta indubtablement major dificultat.

A la complexitat del projecte hem d'afegir que els participants s'han multiplicat. D'un equip molt cohesionat de sis hem anat passant, a través de successives ampliacions, als nou, deu, dotze, quinze, i molt darrerament hem saltat a vint-i-cinc i a vint-i-set. I entre tots aquests les divergències són notables i es projecten tant sobre les capacitats com sobre les voluntats. I finalment, i per acabar de fer-ho més complicat, en les decisions més importants pesen més les posicions i opinions dels membres que no pas la posició de conjunt. Com culminar el projecte?

El meu raonament parteix de la convicció que culminar el projecte és l'escenari desitjable, tant pels efectes positius intrínsecs, que ja s'han posat en relleu en aquest més de mig segle de vida en comú amb un balanç formidable i inèdit de pau i progrés econòmic i social, com pel fet de consolidar un marc de dimensió suficient destinat a afrontar les incerteses i reptes que ens planteja un món en un moment canviant. Altres sortides d'aturar el projecte, o àdhuc de fer marxa enrere, serien la constatació d'un fracàs en l'esforç final, i sens dubte generarien noves iniciatives, probablement a escala més reduïda.

Que vol dir *culminar el projecte*? En essència, construir un marc on tot allò que exigeix, per assolir els millors resultats, actuar a nivell europeu es faci per part de la Unió, inclosa la política exterior, la defensa i molts aspectes de la fiscalitat, i on els nivells territorialment inferiors es reparteixin les competències guiats també per un criteri d'eficàcia. En cap cas un marc uniformitzador, sinó construït des de la diversitat.

Culminar el projecte apareix com viable en dues hipòtesis: reduint el nombre de participants, i mantenint el model actual amb un pes destacat, i fins a cert punt creixent, dels elements intergovernamentals; o bé modificant radicalment el model.

És efectivament possible pensar en una Europa plenament integrada, amb un fort pes dels seus membres, i composta per sis o com a molt deu estats. Al costat, en centres concèntrics de major a menor compromís, hi aniríem situant

Incorporar Turquia a la UE estabilitzaria el Mediterrani i demostraria que es pot ser un país d'arrel islàmica dins la UE, sempre que es mantinguin uns principis fonamentals

la resta d'estats. En aquesta situació, l'intergovernamentalisme tindria un efecte limitat: les decisions realment importants i complicades s'adoptarien entre pocs, i entre pocs és relativament fàcil arribar a acords.

Però la solució que cal assolir passa per un plantejament diferent. Es pot produir alguna deserció del projecte, però en tot cas tothom ha de poder-hi participar. I això exigeix, com ja demanava Delors en la seva brillant presidència de la Comissió, reforçar els elements i mecanismes supranacionals i reduir les capacitats excessives dels estats: reduir l'intergovernamentalisme. Els darrers tractats han fet passes en aquesta direcció (reforçament del pa-

La llunyania de la UE respecte de la ciutadania no és tant un problema de transparència com de percepció de la utilitat d'allò que fa la Unió

per del Parlament Europeu, creixent excepcionalitat de la unanimitat), però alhora han situat en el centre de tot el sistema un Consell Europeu que és l'expressió de nou de l'intergovernamentalisme, i han reduït el paper de la Comissió. Construir l'Europa del futur exigeix aprofundir en la renúncia de sobirania que, en un moment com dèiem constitutiu, varen acordar sis estats europeus. Però per no traïr l'esperit del projecte, ara ja no és només l'hora de l'economia o de les actuacions sectorials, sinó

que cal fer les passes definitives cap a una visió més política, més global, omnicomprendiva i sens dubte federal de la Unió Europea.

NOTES

1. Existeixen centenars d'anàlisis del cinquanta anys del procés d'integració europea. Per proximitat esmentaré les actes de les XVI Jornades Europees al Parlament de Catalunya sobre els 50 Anys dels Tractats de Roma. Consell Català del Moviment Europeu, gener del 2007.
2. Una part de la població francesa que va votar «no» en el referèndum sobre el Tractat que Estableix una Constitució per Europa, celebrat el maig de 2005, ho va fer com a rebuig o càstig a la seva classe política, i per tant més enllà de qualsevol consideració sobre el procés europeu.
3. Discurs del ministre d'Afers Estrangers francès Robert Schuman al Saló del Rellotge del Quay d'Orsay, adreçat al seu col·lega alemany.